

جمهوری اسلامی ایران

وزارت امور اقتصادی و دارایی

اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان کرمانشاه

فرآیند و مکانیزم شکل گیری وضعیت سرمایه گذاری (در استان کرمانشاه)

تهیه و تنظیم :

اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان کرمانشاه
معاونت اقتصادی

۱۳۹۶

فرایند و مکانیزم شکل‌گیری وضعیت سرمایه‌گذاری (در استان کرمانشاه) / تهیه‌کنندگان علی محمدی... [و دیگران]؛ تهیه و تنظیم اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان کرمانشاه معاونت اقتصادی؛ ویراستار علمی علی محمدی.

کرمانشاه: انتشارات سعادت ایران، ۱۳۹۶.

مشخصات نشر

۱۵۱ص: جدول، نمودار.

مشخصات ظاهری

978-600-5709-28-5

شماره

فيا

وضعیت فهرست

تہیہ کنندگان علی محمدی، فرید خلیل، کیومرث

آورد داشت

سمیعی، علی ایاسه.

سرمد خذاری -- ایران -- کرمانشاهان

موضوع:

Investments -- Iran -- Kermanshah -- an

9. 2000

(Iran: Province)

شناسه افزوده

محبوبی، علی، ۱۳۶۲ خرداد-

ایران، وزارت امور اقتصادی و دارایی، اداره کل امور

تناسله افزوده

اقتصادی و دارایی استان کرمانشاه، معاونت امور

اقتصادی

IG571/2/54 ف ١٣٩٦

ده بندی، کنگره

۳۳۲/۶-۹۵۵۲

دەتتە دىيىدىغانلىرى.

PAI-52.

ماره کتابخانه

شناسنامه اثر:	فرآیند و مکانیزم شکل گیری وضعیت سرمایه گذاری در استان کرمانشاه
عنوان کتاب:	فرآیند و مکانیزم شکل گیری وضعیت سرمایه گذاری در استان کرمانشاه
به سفارش:	معاونت اقتصادی اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان کرمانشاه
تهیه کنندگان:	علی محمدی، فرید خلیلی، کیومرث سهیلی و علی ایاسه
ویراستار علمی: علی محمدی / ویراستار ادبی: طیبه امیریان / صفحه‌آرا: خنجرى / طراح جلد: چاپ دیجیتال رضا	
چاپ اول ۱۳۹۵	تیراژ ۲۰۰ نسخه
چاپ و صحافی	چاپ دیجیتال رضا
انتشارات	سعادت ایران
آدرس: کرمانشاه، پل اجلاویه، معاونت اقتصادی سازمان امور اقتصادی و دارایی کرمانشاه	
تلفن:	۰۸۳ ۳۸۳۸۸۰۴۱ - ۰۸۳ ۳۳۷۲۷۲۹۱
سایت:	Km.mefa.ir
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۵۷۰۹-۲۸-۵
ISBN:	978-600-5709-28-5

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلف است»

«حق چاپ برای مؤلف محفوظ است»

اهمیت فرآیند سرمایه‌گذاری برای رشد و توسعه اقتصادی و اجتماعی به اندازه‌ای است که از آن به عنوان یکی از اهرم‌های قوی برای رسیدن به توسعه یاد می‌شود؛ لکن پیوسته باید به یاد داشت که به همان میزان که توجه به این امر می‌تواند با افتادن در یک روند مناسب و مثبت، سبب رشد و شکوفایی اقتصادی می‌شود، عدم توجه به آن نیز می‌تواند موجبات تنزل اقتصادی و فروغلتیدن در یک سیر نامناسب و روند منفی شود. استان کرمانشاه را شروع فرآیند برنامه‌ریزی و گام در مسیر رشد و توسعه همواره از موانع سرمایه‌گذاری و تولید رنج برده است و این اتفاق درحالی رخ می‌دهد که یکی از اهداف اولویت دار برنامه‌های پنج ساله تولید کشور که اثر مستقیم بر سایر بخش‌های دیگر اقتصادی دارد، رشد حجم سرمایه‌گذاری در حوزه‌های مختلف می‌باشد، که عدم دستیابی به آن، بسیاری از اهداف توسعه‌ای استان را با مشکل روبه رو می‌سازد.

در همین ارتباط، انجام مطالعات بنیادی و کاربردی در باب مقوله سرمایه‌گذاری و شناخت موانع و مشکلات در راه سرمایه‌گذاری و تأمین منابع مالی استان کرمانشاه موضوع کتاب پیش روی است که توسط همکاران معاونت اقتصادی تهیه و تنظیم گردید است. لذا، بر خود لزوم می‌دانم از زحمات و تلاش‌های بی‌وقفه کارکنان حوزه معاونت اقتصادی اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان کرمانشاه در خصوص تهیه و تدوین این کتاب که پژواکی از خدمت صادقانه و وظیفه‌شناسی است صمیمانه‌ترین تقدیر را بعمل آورم. امید است با تقدیم این کتاب به مردم شریف و نجیب استان و مورد توجه قرار دادن دستاوردهای حاصله، در راه رفع و حذف موانع سرمایه‌گذاری استان گامی موثر برداشته شود.

علی محمدی

نماینده وزیر و مدیرکل اداره کل امور اقتصادی و دارایی

و نایب رئیس مرکز خدمات سرمایه‌گذاری

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۵	فصل ۱ سرمایه‌گذاری و نظریه‌ها
۶	۱-۱ مفهوم سرمایه‌گذاری
۶	۲-۱ انواع سرمایه‌گذاری و سرمایه‌گذار
۸	۳-۱ نظریه‌های سرمایه‌گذاری
۸	۱-۳-۱ نظریه سرمایه‌گذاری کلاسیک‌ها (فیشر)
۸	۲-۳-۱ نظریه سرمایه‌گذاری کینز
۱۲	۳-۳-۱ نظریه اشتاب
۱۳	۴-۳-۱ نظریه سرمایه‌گذاری کلاسیک‌ها
۱۴	۵-۳-۱ نظریه سرمایه‌گذاری وین
۱۵	۴-۱ مفهوم سرمایه‌گذاری در زیرمطالعات پژوهشی
۲۳	فصل ۲ وضعیت و فرآیند سرمایه‌گذاری در استان
۲۴	۱-۲ تحلیل‌ها و تفسیرهای حاصل از داده‌های آماری
۲۴	۱-۱-۲ زمینه‌های گرایش به سرمایه‌گذاری
۲۸	۲-۱-۲ وضعیت فرآیند سرمایه‌گذاری و یا ایجاد یک کسب و کار
۳۰	۳-۱-۲ ذهنیت و نگرش مشارکت کنندگان سرمایه‌گذاری
۳۳	۴-۱-۲ ریسک‌پذیری و سرمایه‌گذاری
۳۴	۵-۱-۲ ریسک‌پذیری و ریسک‌گریزی
۳۶	۶-۱-۲ قدرت انتخاب و جذابیت سرمایه‌گذاری
۳۸	۷-۱-۲ وضعیت خطر و ریسک سرمایه‌گذاری
۴۱	۸-۱-۲ عوامل مؤثر بر جو سرمایه‌گذاری
۴۴	۹-۱-۲ موانع عمده پیش روی سرمایه‌گذاری در استان کرمانشاه
۴۶	۱۰-۱-۲ ظرفیت‌ها و فرصت‌های سرمایه‌گذاری در استان کرمانشاه
۴۷	۱۱-۱-۲ بسترهای موردنیاز جهت تقویت سرمایه‌گذاری در استان کرمانشاه
۵۰	۱۲-۱-۲ راهکارهای بهبود وضعیت سرمایه‌گذاری در استان کرمانشاه
۵۱	۲-۲ تجزیه و تحلیل داده‌ها بر اساس الگوهای اقتصادسنجی
۵۹	۳-۲ آمار استنباطی داده‌های گردآوری شده برای الگوهای اقتصادسنجی

۵۹	۱-۳-۲ ARDL مدل تصریح
۵۹	۲-۳-۲ آزمون مانایی یا آزمون ریشه واحد (ADF)
۶۱	۳-۳-۲ برآورد مدل و تحلیل یافته های آن
۶۳	۴-۳-۲ برآورد رابطه بلند مدت مدل ARDL
۶۴	۵-۳-۲ برآورد فرم تصحیح خطای مدل ARDL یا برآورد مدل ECM
۶۵	۶-۳-۲ آزمون های تشخیص نیکویی مدل
۶۶	۷-۳-۲ آزمون های ثبات ساختاری

۶۹	فصل ۳ بحث و نتیجه گیری
۷۵	الف- نتیجه گیری حاصل از برآورد مدل تصحیح خطای مدل ARDL
۷۶	ب- پیشنهادها و راهکارهای مبتنی بر یافته های میدانی
۸۱	ج- پیشنهادها و راهکارهای مبتنی بر برآورد فرم تصحیح خطای مدل ARDL
۸۳	فهرست منابع و مآخذ
۸۷	پیوست ها
۸۸	متن مصاحبه ها و اطلاعات میدانی گردآوری شده برای تفسیرهای کیفی

مقدمه

لازمه رشد اقتصادی، مستلزم دسترسی به یک اقتصاد پویا، شناخت پتانسیل‌های هر منطقه و فراهم نمودن بستر و زیرساخت‌های مناسب جهت رشد هرچه بهتر عوامل تولید در آن منطقه است. در عصر حاضر سرمایه‌گذاری به عنوان یک علم با گستره وسیع در ادبیات اقتصادی ظهور نموده و راه‌های جدیدی را برای توسعه کشورها و مناطق مختلف آن‌ها نشان داده است. امروزه سرمایه‌گذاری با روش‌های گوناگون عاملی مهم برای قبض و بسط اقتصادی کشورها و مناطق آن‌ها شده و به عنوان ابزاری کارآمد، جایگاه ویژه‌ای را در فصل توسعه کشورها به خود اختصاص داده است.

سرمایه‌گذاری یکی از مهم‌ترین اهرم‌های پویایی اقتصادی است. اقتصاددانان سرمایه را موتور رشد و توسعه اقتصادی می‌دانند (سعیدی، ۱۳۸۹: ۱۸۲). سرمایه‌گذاری انباشت سرمایه کلید اصلی رشد و توسعه اقتصادی است. توسعه اقتصادی نیازمند سرمایه‌گذاری در بخش‌های فعال‌های مختلف اقتصادی است (هماکری و سلیمی، ۱۳۸۵: ۱۸). یکی از عوامل مؤثر در توسعه اقتصادی، سرمایه‌گذاری و تأمین سرمایه لازم برای افزایش تحرک اقتصادی است. در ایران، اکثر مناطق مرزی و دورافتاده کمبود سرمایه رنج می‌برند. از نظر وضعیت سرمایه، به نظر تاکنون بستر لازم برای انباشت سرمایه فراهم نشده است و یا از الگوی نامطلوبی برخوردار بوده است. در علم اقتصاد، سرمایه‌گذاری به معنای تغییر در انباشت سرمایه‌ها به منظور تولید کالاها و خدمات است. دسترسی به توسعه در یک منطقه نیازمند میزان و تعادل خاصی از انواع سرمایه از جمله سرمایه فیزیکی، سرمایه انسانی، سرمایه مالی و سرمایه اجتماعی دارد. سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف نتایج متفاوتی در بردارد. سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها باعث بهبود بهره‌وری عوامل تولید، گسترش بازار و ایجاد شرایط رقابتی می‌گردد (حسین زاده بحرینی، ۱۳۸۳: ۱۰۹). در ایران در کل

تنها ۱۲ درصد از تولید ناخالص داخلی به سرمایه گذاری اختصاص یافته که در مقایسه با کشورهایمانند کره، ترکیه و پاکستان بسیار ناچیز است.

اغلب کشورهای در حال توسعه برای رونق بخشیدن به اقتصاد، اشتغال و دستیابی به توسعه پایدار با مشکل کمبود منابع سرمایه گذاری روبه رو هستند. کمبود منابع ارزی، کثرت جمعیت و مصرف بالا به شدت منابع سرمایه گذاری را محدود می سازد. لذا کشورها برای جبران عقب ماندگی نیازمند تغییر شکل نیازمندی ها و جذب و نگهداری سرمایه های موجود هستند. در شرایط امروز، سرمایه ها قابل نقل و انتقال هستند. در این شرایط همه کشورهای توسعه یافته با اشباع سرمایه گذاری مواجه هستند و سرمایه گذاران نیازمند ساختن جدید برای بازده بیشتر هستند. از آنجایی که سرمایه گذاری چشم پوشی از ارزشی در زمان حال برای دسترسی به ارزشی بیشتر در آینده است، لذا سرمایه گذار در تصمیم گیری به ارزیابی دو عامل بازده و ریسک خواهد پرداخت. تحقیقات پیشین موانع سرمایه گذاری را در دو زمینه تقسیم نموده اند: موانع اقتصادی و موانع غیراقتصادی (هبر، ۱۳۸۶؛ داوری، ۱۳۸۴؛ طاهری، ۱۳۸۴).

سرمایه گذاری محصول سازوکار بیهوده ای از تعامل عوامل مختلف در سطوح فردی و جمعی است. در واقع، عوامل اقتصادی، سیاسی، فرهنگی (اجتماعی) در سطوح مختلف، رفتار سرمایه گذاری را رقم می زنند؛ بنابراین تحلیل عمیق سرمایه گذاری نیازمند تحلیل سازوکار پیچیده است. سازوکار تشکیل شده از ساختارهای دخیل و عاملان است. لذا ضرورت دارد به منظور تبیین علی و معلولی وضعیت سرمایه گذاری در استان کرمانشاه از یک سو ساختارهای موجود دخیل در سرمایه گذاری مد نظر قرار گیرند و از سوی دیگر، دلایل رفتار سرمایه گذاران مورد بررسی قرار گیرند.

به استناد منابع موجود، سهم سرمایه گذاری داخلی و جذب سرمایه های خارجی در زمینه توسعه استان کرمانشاه پایین است. از سوی دیگر، میزان سرمایه گذاری در عرصه های مولد پایین است. الگوهای نامناسبی از سرمایه گذاری در استان وجود دارد. همچنین، سرمایه گذاری بدون ارزیابی دقیق و علمی در زمینه شناسایی فرصت ها و امکانات در دسترس، زمینه ای را برای دلسردی سرمایه گذاران فراهم نموده است. این مجموعه عوامل ضرورت تغییر رویکرد سنتی و توجه علمی به رفتار سرمایه گذاری را مطرح می سازد. تحقیقاتی که تاکنون در این خصوص انجام شده عموماً تک عاملی بوده و یا به عوامل مختلف به صورت منفک پرداخته اند. رویکرد غالب در اکثر این تحقیقات، اقتصادی است و متأسفانه علم اقتصاد رویکردی ساده انگارانه به رفتار انسان دارد. اخیراً رویکردی در اقتصاد موسوم به نهادگرایی، به پیچیدگی رفتار انسان توجه نشان داده است؛ اما علی رغم شایستگی های این رویکرد، تحلیل ساختاری مبتنی بر مکانیسم های علی رفتار تولیدکننده در استان کرمانشاه انجام نشده است.

در همین راستا، کتاب پیش روی با تأکید بر این مسئله، در پی آن است تا ضمن بررسی و ارزیابی شرایط سرمایه‌گذاری در استان کرمانشاه و چالش‌ها و موانع فرآروی این متغیر مهم تأثیرگذار در مسیر رشد، به ارائه پیشنهادها و راهکارهای مناسب به منظور تحقق هر چه بهتر اهداف موردنظر بپردازد.

این کتاب حاصل یک مجموعه تحقیقاتی با دیدگاهی عمیق و حاصل ترکیب دو نگرش عینی و ذهنی است؛ به عبارت دیگر، با نگاهی دیالکتیکی از خرد و کلان، سعی در جبران نواقص تبیین‌های قبلی داشته و تلاش دارد که تحلیلی عمیق از وضعیت سرمایه‌گذاری در استان ارائه نماید. لذا عمده تلاش این مجموعه در جهت پاسخگویی به موضوعات ذیل است:

- ۱- وضعیت سرمایه‌گذاری در استان کرمانشاه و ترکیب ساختاری آن به چه صورت بوده و از دیدگاه متخصصان، فواید اقتصادی و دارندگان علم چگونه تعریف و توصیف می‌گردد؟
- ۲- بسترها و عوامل مولد وضعیت جاری سرمایه‌گذاری استان کرمانشاه کدام‌اند؟ همچنین تغییرات و فرآیندها در وضعیت سرمایه‌گذاری در تجربه سرمایه‌گذاران و فعالان این حوزه چگونه بیان می‌شود؟
- ۳- کنشگران حوزه سرمایه‌گذاری اعم از سیاست‌گذاران، فعالان حوزه سرمایه‌گذاری، تولیدکنندگان دانش، پیامدهای ناظر بر وضعیت سرمایه‌گذاری فعلی در استان کرمانشاه را چگونه می‌بینند؟
- ۴- مشارکت‌کنندگان برای بهبود وضعیت سرمایه‌گذاری در استان کرمانشاه چه استراتژی‌هایی را پیشنهاد می‌کنند؟

بی‌تردید اجرای طرح‌هایی از این دست جهت جاسازی وضعیت سرمایه‌گذاری در استان کرمانشاه و بررسی موانع آن، شرایطی را برای تصمیم‌گیران و سیاست‌گذاران فراهم می‌نماید تا با مشاهده نتایج به‌دست‌آمده، زمینه‌ی افزایش فرصت‌های سرمایه‌گذاری و از بین بردن موانع سرمایه‌گذاری را فراهم کنند. نتایج حاصل از طرح پژوهشی مذکور علاوه بر سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و فعالان اقتصادی استان، قطعاً برای دستگاه‌های اجرایی استان کرمانشاه که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم در امور اقتصادی و سرمایه‌گذاری فعال هستند؛ از جمله معاونت هماهنگی امور اقتصادی و توسعه منابع استانداری کرمانشاه، اداره کل امور اقتصادی و دارایی کرمانشاه، سازمان صنعت، معدن و تجارت کرمانشاه، سازمان جهاد کشاورزی کرمانشاه، اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمانشاه، اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی کرمانشاه، اداره کل راه و شهرسازی کرمانشاه، مرکز خدمات سرمایه‌گذاری استان کرمانشاه، شرکت آب منطقه‌ای کرمانشاه، شرکت آب و فاضلاب شهری کرمانشاه، شرکت آب و فاضلاب روستایی کرمانشاه، شرکت برق منطقه‌ای غرب، شرکت توزیع نیروی برق کرمانشاه، شرکت پالایش نفت کرمانشاه، شرکت پخش فرآورده‌های نفتی کرمانشاه، شرکت گاز کرمانشاه، شرکت پست کرمانشاه، شهرداری کرمانشاه و ... قابل استفاده است. علاوه بر آن نتایج این پروژه می‌تواند در تصمیم‌گیری‌های کلان و در سطح ملی نیز توسط وزارت امور اقتصادی و

دارایی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، وزارت کشور، وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، وزارت راه و شهرسازی و اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران؛ مفید و راهگشا باشد و مورد بهره‌برداری قرار گیرد.